

[Кулик С. Особливості зображення спортсменів на банкнотах країн світу. *Актуальні проблеми зовнішньої політики України: Матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції студентів та молодих вчених, Чернівці, 17 грудня 2021 р. – Чернівці, 2021. – 130 с. б. с.*].

Сергій Кулик

Волинський національний університет ім. Лесі Українки

Kulyk.Serhij@vnu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ЗОБРАЖЕННЯ СПОРТСМЕНІВ НА БАНКНОТАХ КРАЇН СВІТУ

Національна валюта – це своєрідна візитна картка країни, яка передає її національні особливості, історію, культуру. Переважно на банкнотах держав світу, які є платіжними засобами, зображають природу, пам'ятки архітектури, твори мистецтва, діячів-інтелектуалів. Менш поширеною є спортивна тематика, зображення спортсменів, спортивних команд. Так, на канадській п'ятидоларовій банкноті 2002 року випуску намальовані діти, які грають у хокей. На банкноті наведено рядки з оповідання Р. Карріра: «У моєму дитинстві зими були довгі, довгі. Тоді ми жили у трьох місцях – школі, церкві та на ковзанці. І лише на ковзанці у нас було справжнє життя». На банкноті з нетиповим номіналом ½ динара Бахреїну (2006 р. в.) зображено міжнародний автодром «Сахір» [4]. Траса була побудована до одного з етапів чемпіонату світу – «Гран-прі Бахреїну» 2004 р., – з автогонок у класі «Formula-1», і коштувала 150 млн. дол. США.

На банкнотах держав світу розміщені портрети спортсменів, які отримали національне і міжнародне визнання, стали «обличчям» країни або «зіркою» певного виду спорту. Першими це зробили фіни, які таким чином висловили повагу до легендарного бігуна-стайера П. Нумрі (1986 р.). Першим шахістом, кого зобразили на банкнотах, був естонський гросмейстер П. Керес [3].

Автор виділив такі загальні особливості зображення спортсменів на банкнотах країн світу. Отже, найчастіше:

- це індивідуальні, командні зображення (національна збірна з регбі-7 – Самоа, Фіджі);
- зображено фігури гри (Естонія), моменти гри (Північна Ірландія), нагороди, трофеї спортсменів (Шотландія);
- спортсмени, спортивна тематика зображені з однієї або двох сторін банкноти (Вірменія, Суринам, Фіджі);
- банкноти випускають з нагоди: перемоги (Самоа, Фіджі), смерті (Пн. Ірландія), ювілеїв спортсменів (Суринам); також їх випускають ті держави, у яких розвинені сепаратистські рухи (Пн. Ірландія), або це, як правило, перші випуски банкнот державами, що отримали незалежність (Литва, Естонія);
- представлено такі види спорту – регбі (Самоа, Фіджі), шахи (Естонія, Вірменія), футбол (Литва, Пн. Ірландія, Мальдівські острови).

Спортсмени, які зображені на банкнотах країн світу

Країна світу, номінал банкноти, дата випуску, кількість штук	
Спортсмен	Спортивні досягнення і перемоги
<i>Литва, 10 лит 1991 р.</i>	
Стяпонас Дарюс (Стяпонас Юцявічус) і Стасіс Гіренас	Стяпонас займався баскетболом, хокеєм, бейсболом, боксом; на Олімпійських Іграх 1924 р. захищав ворота збірної Литви з футболу. Ініціатори Трансатлантичного перельоту 15–17 липня 1933 р. Своїм польотом і гаслом «Ми летимо в Литву» прагнули зробити внесок у те, щоб Литва стала відомою у світі
<i>Естонія, 5 крон, 1991 р.</i>	
Пауль Керес	Кращий спортсмен Естонії ХХ ст. Заслужив славу «завжди другого»: у 1953, 1956, 1959, 1962 рр. посідав, поділяв друге місце у турнірах претендентів, так і не зміг зіграти матч на першість світу. Триразовий чемпіон СРСР і семиразовий переможець Всесвітніх шахових олімпіад
<i>Вірменія, 2000 драм, 2018 р.</i>	

Тигран Петросян	Чемпіон світу з шахів (1963–1969 рр.), чотириразовий чемпіон СРСР <i>Фінляндія, 10 марок, 1986 р.</i>
Пааво Нурмі	Учасник трьох Олімпійських Ігор: 1920, 1924, 1928 рр.; володар найбільшої кількості олімпійських медалей в історії легкої атлетики у ХХ ст.; багаторазовий рекордсмен світу <i>Шотландія, 5 фунтів, 2005 р.</i>
Джек Ніклаус, американець	Один з кращих гольфістів в історії, багаторазовий рекордсмен Книги рекордів Гіннеса, увійшов до «Залу світової слави гольфу». Серійні номери банкнот починаються з JWN – ініціалів Ніклауса (Jack William Nicklaus) <i>Північна Ірландія, 2006 р., 5 фунтів, 1 млн. штук</i>
Джордж Бест	Півзахисник ФК «Манчестер Юнайтед» і збірної Північної Ірландії, володар «Золотого м'яча» 1968 р. Національний герой, один з найкращих футболістів ХХ ст. На банкноті зображений у формі клубу та національної команди <i>Сурінам, 25 гульденів, 1998 р.</i>
Ентоні Несті	Єдиний чемпіон Олімпійських Ігор (1988 р.) в історії Сурінама, переможець Чемпіонату світу 1991 р., увійшов до «Залу слави плавання» (100 м батерфляєм). На лицевій стороні банкноти зображені два бігуни <i>Фіджі, 7 доларів, 2017 р., 2 млн. штук</i>
Гравці збірної з регбі-7	Уряд країни так відзначив першу золоту медаль Фіджі за всю історію Олімпійських ігор (2016 р.). На честь команди випустили вертикально-горизонтальну банкноту нового номіналу – 7 доларів <i>Мальдівські острови, 5 рупій, 2017 р.</i>
Алі Ашфак	Кращий бомбардир в історії національної збірної з футболу. Із релігійних мотивів його обличчя на банкноті приховане. Полімерна банкнота <i>Самоа, 10 тал, 2008 р.</i>
Гравці збірної з регбі-7	Переможці турнірів Світової серії 2007 р. (Гонконг) <i>Брікстон (район Лондона), 5 фунтів, 17 вересня 2009 р.</i>
Луол Денг	Місцеві бізнесмени за підтримки влади випустили банкноти для того, щоб підтримати економіку району після світової фінансової кризи. На банкноті зображені відомі особи Брікстона – серед них баскетболіст

Значно рідше банкноти із зображенням спортсменів – це:

- банкноти, що їх випускають обмеженими серіями (Пн. Ірландії, Фіджі);
- банкноти нового номіналу (7 доларів Фіджі) і найвищого номіналу в країні (10 тисяч аргентинських песо);
- горизонтально-вертикальні банкноти (Фіджі);
- спроба запровадження альтернативної валюти – так званий «фунт одного району» (брікстонський фунт, Лондон).

Розміщення зображення спортсменів на банкнотах країн світу автор трактує як:

1) Предмет національної гордості. Особливо для населення маленьких держав, у яких індивідуальна (командна) перемога у популярних видах спорту на престижних міжнародних змаганнях є надто політично і емоційно чутливою. Важливо, що у таких випадках на банкнотах розміщують прижиттєві портрети спортсменів.

2) Вшанування їх пам'яті. У річницю смерті легендарного футболіста Дж. Беста було випущено обмежений тираж банкнот, які місцеве населення розкупило протягом п'яти днів.

3) Популяризація і своєрідна націоналізація певного виду спорту державами світу. Наприклад, для Канади – це хокей, Шотландії – гольф, Північній Ірландії – футбол, Вірменії – шахи, острівних країн – регбі. При цьому на банкнотах не обов'язково розміщують зображення спортсменів, які є громадянами цієї країни. Так, шотландці на п'яти фунтах помістили

зображення американця Дж. Ніклауса – багаторазового переможця відкритих чемпіонатів, мастера з гольфу [2].

4) Популяризація національної валюти. Такі банкноти стають чудовими сувенірами, подарунками, предметом колекціонування і обміну, а у випадку зміни грошових одиниць переходу на інші ще й нумізматичною цінністю.

5) Спосіб боротьби з інфляцією. У грудні 2020 р. аргентинська сенаторка Н. Дуранго запропонувала розмістити портрет легенди світового футболу Д. Марадони на банкноті нового найбільшого номіналу країни – 10 тисяч песо [1]. Зважаючи на швидке знецінення національної валюти, сподівались, що, можливо, випуск банкноти з відомим футболістом уповільнить інфляцію в країні, адже фанати, туристи з усього світу захочуть придбати її. А це позитивно вплине на економіку країни.

6) Осучаснення і модернізація національної валюти. Введення в обіг «спортивних» банкнот – це також елемент зміни дизайну, захисту грошової одиниці.

Серед негативних моментів розміщення зображень представників спорту на банкнотах країн світу зазначимо, насамперед, це сумнівна репутація спортсменів – алкогольна і наркотична залежність, випадки нечесної гри («рука бога» Д. Марадони), марнотратство.

Висновок. Зображення спортсменів на банкнотах країн світу – це елемент державної ідеології, представлення держави; це той випадок, коли людина «тримає» державу в руках. Випуск таких банкнот – невід’ємна складова гуманітарної і монетарної політики держави, впевнене і ненав’язливе просування її міжнародного іміджу.

Список використаних джерел:

1. Аргентинский политик предложила разместить портрет Марадоны на банкноте [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.sport-express.ru/football/abroad/news/argentinskiy-politik-predlozhila-razmestit-portret-maradony-na-banknote-1736344/>.

2. Пять фунтов Стерлингов 2005, Джек Никлаус, Великобритания [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://notescollector.eu/pages/ru/notes.php?noteId=1040>.

3. Равайтите-Кучинскене А. История Литвы в литах / Аста Равайтите-Кучинскене // Банкаўскі веснік. – САКАВІК. – 2016. – С. 63–68.

4. Самые красивые деньги мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://spbkk.ru/raznoe/samye-krasivye-dengi-v-mire-foto-samye-neobychnye-strannye-i-krasivye-banknoty-v-mire-%E2%80%A2-vseznaesh-ru.html>.

Summary

Features of the image of famous athletes on banknotes of the world are considered. The reasons which promoted it, denominations of banknotes, dates of their issue, quantity are traced. It has been proven that it has lasting positive foreign policy, economic and image effects.
